

Marosvári Attila

Büntetőjogi Tanszék

Témavezető: Gellér Balázs

GONDOLATOK A „VESZÉLYRŐL”

„...A laikus érzi, tudja, észleli a veszélyt, küzd is ellene – anélkül, hogy annak lényegét megismerni törekednék. Tudja, hogy veszély környékezi s a létezésének e tudatával beéri. Másként viselkedik egy filozófiailag iskolázott egyén. Ennek érdeklődését a veszély fogalma, lényege, természete kelt fel s a jogász figyelme ezen a határon is túlterjed, mert keresi, kutatja a veszély jelentőségét a legkülönbözőbb jogvidékeken: a magánjogban, a biztosítási jogban, az iparjogban, a munkásvédelmi jogban s a büntetőjogban.” (Angyal Pál)¹

Gondolatok a veszélyről, ezt a címet adtam annak a több részből, illetve gondolatsoportból álló értekezésnek, amelynek első darabját tartják most kezükben. Elsőként kísérletet teszek a veszély ontológiai feltérképezésére, s eközben a felmerülő jelentésvariációk bizonytalansági faktorait és azok okait fogom érinteni, ha szabad ezzel a képzavarral élnem. Elemzem a veszély kialakulását, a társadalmi kölcsönhatás szempontjából lényeges fogalmi elemeit, majd a jelen írás magvaként magának a veszélynek társadalmi kontextusát fogom boncolgatni. Végül a rizikó mérhetőségéről, illetve helyesebben mérhetetlenségéről, s az értékelés problémáiról ejtek pár szót.

Mi veszély? Létezik-e többfajta veszély, s ha igen, akkor melyek ezek? Melyek a büntetőjog számára releváns veszélyek? Ezek voltak a legelső kérdések, amelyek útjára indították gondolkodásomat, s készítettek arra, hogy kutatásokat végezsek, megpróbáljak választ adni ezekre a végtelen egyszerűnek tűnő, ám mégis összetett és nehéz kérdésekre. A veszélyeztető tényállások megalkotásával a büntetőjog egyes kitüntetett jogtárgyak kiemelt védelmének megteremtése érdekében „*a büntethetőség feltételeit időben előrehozta.*”² Székely János már 1978 szeptemberében megfogalmazott hasonló álláspontot, előtérbe helyezte a megelőzési szándékot, s azzal az adalékkal szolgált még ehhez, hogy szerinte a „*veszélyeztetési bűncselekmény elkövetési magatartása eredetileg nem tilos, jóllehet az életre (testi épségre)*

---

¹ VARKALA – WARKALLO W. 1942, Előszó

² BELOVICS – BÉKÉS – BUSCH – MOLNÁR – SINKU – TÓTH 2003, 110. o.

veszélyes.” A magatartási (biztonsági) szabályok megszegése teszi bűncselekménnyé.³ Tehát a cél az előretolt pőnalizálással egyértelműen a prevenció, és egy magasabb védelmi szint létrehozása volt. Ez ugyan helyeselendő és nemes cél, azt viszont nem szabad elfelejteni, hogy a jogalkotó az egzakt veszélyfogalommal 1948 óta a mai napig adós maradt.

A veszély fogalmát minden tudományág a saját területéhez kapcsolódóan, specifikusan próbálja megadni, beleépítve a rájuk jellemző, számukra fontos fogalmi elemeket. De a veszély általános definíciójának meghatározását taktikusan elkerüli minden tudományterület, valószínűleg nem véletlenül. Ahhoz, hogy a természetes fogalmához közelebb tudjunk kerülni, a legáltalánosabb következtetésekkel kell kezdenünk. Elsődlegesen, ahogy már Angyal Pál is megfogalmazta a veszély alapvetően negatív jelentéstartalmú, amely a benne rejlő hátrány lehetőségét, előidézı képességét hordozza magában.⁴ „... *nem egyszerű létezés, hanem fejlődési lehetőség, transzcendens jövőbeliség.*”⁵ Negatív tartalmát egyértelműen a kilátásba helyezett objektív hátrány okozza. De a gondolat kulcsa a „lehetőségen” van, a folyamat a kezdıstádiumból ugyan elindul, de nem szükségképpen és abszolúte nem biztos, hogy a végpontot eléri, viszont az egész folyamat alatt megvan erre a lehetőség. Ennek beteljesülése csupán a mellette és ellene ható erők konfrontálódásából született eredményének a függvénye. Természetesen Angyal még csak a veszély „folyamatával” foglalkozik, hiszen 1942-ben még nem létezett veszélyeztetési tényállás a Btk.-ban. A későbbiekben említést fogok tenni a veszély és veszélyeztetés különbözıségérıl, leginkább a folyamat elmélet szempontjából.

Összességében, ha mindezen fogalmi elemeket összefésüljük, jutunk arra a következtetésre, hogy általánosságban a veszély nem más, mint a **védett jogtárgy sérelmének objektív jövőbeli lehetősége**. Ezzel a rövid mégis egzakt meghatározással nincs új a nap alatt, hiszen majdnem ugyanezt a leírást adta „A büntetıjog általános tanai” című tankönyv 1966-ban.⁶ Jelen írásomban a terjedelmi korlátokra tekintettel nem kívánom a szakma képviselıinek a veszély fogalmával kapcsolatos különbözı álláspontjait elemezni, összehasonlítani, ez egy következı rész témája lesz.

Ontológiai szempontból fontos rávilágítani, hogy több típusú veszély létezik, s ezek nagyobb része a jog szempontjából is csak korlátozottan, s a büntetıjog irányából pedig egyáltalán nem értékelhetı. Varkala a veszélyek 3 nagy csoportját

³ SZÉKELY 1978, 818. o

⁴ ANGYAL 1942, 4. o.

⁵ Uo. 5.

⁶ KÁDÁR – KÁLMÁN 1966, 290. o.

különbözteti meg: 1. Általános emberi természeti veszélyek, 2. Társadalmi veszélyek, 3. Individuális veszélyek.⁷

Az első csoportba, amelynek bár az elnevezése megtévesztő, s talán kicsit helytelen is, hiszen az elemi csapások veszélyeit sorolja, amelyre az embernek semmilyen ráhatása nincs, hiszen ezek elháríthatatlanok és előre nem láthatók. Az ilyen helyzeteket a jog vis major-ként kezeli.⁸ Ez a terület a büntetőjog számára kizárólag, mint egyes bűncselekmények minősítő körülménye, közveszély helyszíne, állapotként értékelhető.

A második típus, a társadalmi veszélyek már érdekesebb terület, ide sorolja a háborút, a járványokat, tűzvészt, gazdasági válságot stb.⁹ Véleménye szerint ezen veszélyek sok esetben nem az egész társadalmat, csupán annak egy csoportját érintik, de kihatással vannak az egészre. A következmények valóságos befolyással bírnak az adott közösség szociális életére, hiszen az adott réteg számára hasonlóan elháríthatatlanok, mint a természeti veszélyek. A jog számára ez hasonlatos a természeti veszélyekhez, így annak mintájára értékeli ezt a csoportot.

A harmadik, az individuális veszélyek azok, amelyek egyén érdekkörében hatnak, saját vagy mások érdekét veszélyeztetik. A baleset, halál, gondatlanul vagy szándékosan okozott kár, kötelezettségzegés, bűncselekmények elkövetése tartoznak ebbe a körbe. Természetesen ezek is hatást gyakorolnak a közösségre, mindattól függetlenül, hogy egyéni érdeket sértenek, de ez magasabb társadalmi érdeket is veszélyeztet.¹⁰ Ez az a terület ahol a jognak, és ez esetben már a büntetőjognak is nem csupán lehetősége, de kötelessége is fellépni.

Fontos hangsúlyozni, hogy a büntetőjog szempontjából értékelendő veszély minden esetben emberi tevékenységhez kapcsolódik, hiszen az ezen kívül eső veszélyhelyzet, ahogy a fentiekben már rávilágítottam a büntetőjog számára nem értékelhető terület. Nem szabad elfelejtenünk viszont, hogy az emberi tevékenység mind aktív, tehát tevőleges, mind pedig passzív, mulasztásban megtévesztülő formája releváns. Ezen túl még léteznek szükséges elemek, amelyek büntetőjogilag értékelhetővé teszik a veszély állapotát. Balogh Ágnes – Békés Imrét idézve – megállapította, hogy Békés a veszélyeztetési tényállásokat vizsgálva két felelősségi elemet világít meg, 1. a külön normában megtévesztülő szabály megszegést, 2. az okozati összefüggésben lévő, büntetőjogilag nem tolerált veszélyt.¹¹ De a jogelleneségen

---

⁷ VARKALA – WARKALLO 1942, 4. o.

⁸ Uo. 5. o.

⁹ Uo. 5. o.

¹⁰ Uo. 6-7. o.

¹¹ BALOGH 2007, 94-95. o. (BÉKÉS 1974, 294-296. o.)

túl fontos tényező még a „másra hatás” lehetősége is, hiszen ha a tevékenység csupán önveszélyes, az nem kívánja meg az állami beavatkozás ezen szintjét. Az emberi mozzanat az, ami katalizátorként viselkedik, a kauzális folyamat elindítója, erősítője, egy szóval szereplője.

Elérkezett az idő, hogy visszakanyarodjak a fogalmakhoz, s megvizsgáljam a korábban már feltett kérdés, mely szerint van-e, s ha van mi a különbség veszély és veszélyeztetés között? Balogh Ágnes foglalkozik ezzel a problémával, s megállapítja helyesen, hogy a kettő nem mosható össze, viszont összesen ennyi, amiben egyet tudok vele érteni.¹² Több ponton vitatom álláspontját:

– Véleménye szerint a két fogalom között mennyiségi különbség van, a veszélyeztetés a szubjektummal és a cselekvési magatartással kiegészült veszély. Az, hogy a veszélyt, mint állapotot tekinti, jó kiindulási pont, hiszen a fellelhető állapotból indítja el az emberi magatartás a változásfolyamatot, amely így stádiumváltozásokon mehet keresztül. Ez viszont már nem maga a veszély, hanem létrejön a különböző mozzanatokból álló cselekménysor, a veszélyeztetést. Nem szabad elfelejteni az előbbieken felállított definíciót, a veszély lehetőség, különböző állapotai lehetnek a továbbfejlődése következtében, de ahhoz, hogy a fejlődés meginduljon, sőt sok esetben, hogy mozgásban maradjon, szükség van az aktív vagy passzív emberi magatartásra. Ez a veszélyeztető „cselekmény”, fogalmilag maga a veszélyeztetés, amely még szubjektumoktól mindig mentes.

– Azt írja, hogy „*a materiális veszélyeztető bűncselekmények következménye nem az eredmény, hanem a veszély...*”¹³ Számomra kérdést nem tűrő, hogy a veszélyállapot lesz maga az eredmény, hiszen ezt értékeli a jog. Ugyanezen véleményen van Belovics Ervin és Molnár Gábor is.¹⁴

Léteznek veszélytípusok, ahogy azt már kifejtettem, de szerintem fogalmilag nincs két vagy többfajta veszély és veszélyeztetés, a veszély állapot sorozat, melyek stádiumait értékeli a jog, például közeli vagy távoli állapotát, a veszélyeztetés pedig folyamat, amely a változások előidéző képességét hordozza. Az adott jogtárgy védelméhez fűződő társadalmi érdek határozza meg a pönalizálni kívánt stádiumot, erről egyébként hasonlóképpen vélekedik Fülöp Ágnes¹⁵ és Irk Ferenc¹⁶ is. Véleményem szerint a veszély statikáját a létezése, mint állapot adja, míg a veszély dinamikáját a folyamat, a stádiumok változása, fejlődése jelenti. A dinamikával

---

¹² BALOGH 2007, 95-96. o.

¹³ Uo. 96. o.

¹⁴ BELOVICS – MOLNÁR – SINKU 2005, 118., 184., 189. o.

¹⁵ FÜLÖP – FÜLÖP 2008, 29. o.

¹⁶ IRK 1983, 524. o.

kapcsolatban Kereszty Béla is ezt a véleményt fogalmazza meg.¹⁷ Ebben a körben még számtalan kérdés merül fel, csak néhány példát említve a hatóerő, a stádiumok megítélésének kérdése vagy a véletlen hatása. Ez még további kutatásokat igényel.

Áttérek a bevezetőben már említett társadalmi kontextus vizsgálatára. A veszély olyan, mint a szépség. Kevés dolog van, ami annyira szubjektív, mint az említett két fogalom. Első érzésre még akár elfogadható is lehetne ez a kijelentés, pedig egyértelműen felületes és téves. Miért felületes és téves?

Ezt a kérdést két irányból célszerű megközelíteni, az egyik a veszélyre adott válasz a társadalom részéről, a másik pedig a veszély relativitása. Nézzük az elsőt, miért fontos foglalkozni ezen aspektussal? Azért, mert jelen relációban a jog nem más, mint a hatalom válasza egy felmerülő társadalmi problémára, de a jog nem csak válasz, hanem kérdés is, kérdés, hogy a megalkotott jogszabály alkalmas-e az elérni kívánt cél megvalósítására, alkalmas-e az önkéntes jogkövetésre. S a hatókörnyezet részéről adott viszontválasz tartalmazza azokat a tényezőket, amelyek meghatározzák az objektivitás és szubjektivitás határát. S hogy hol ez a határ? A választóvonal a társadalom értékrendje szerint minősített és széles körben elfogadott általános szituációk és az individuum specialitása között húzódik. Egyszerűbben az egyén tapasztalati képe által a tudatában jelentkező leképeződés.

Ez a folyamat az emlékezésen és annak rendszerén alapszik. Az ember az élete során a tapasztalt dolgokról az emlékezetében mintákat tárol, hogy nyitja ki az ajtót, hogy megy át az úttesten. Ezek a bevált mozzanatok bevésődnek a memóriába, s az agy, mint rutincselekvést hívja elő, nem kell újra tárolnia attól, hogy például más színű autó közeledett a zebrához, hiszen az a sablonba illeszkedő. Az általános életképek, melyek rögzülnek a társadalom többségében, a lényegi vonásokat tekintve azonosak, függetlenül az egyén-specifikus apró részletektől. Ezzel szemben a mintától való lényeges eltérés prioritást kap, s mint új, szokatlan információ vésődik be az emlékezetbe. Ezért tudjuk egy ügy tanúit olyan részletek előidézésére sarkalni, ami az átlagostól, a mintától eltérő, hiszen valószínű, hogy ez felkeltette a figyelmet, és eltárolódott.

Itt viszont szükséges különbséget tenni az általános modelltől való eltérés okai között, hiszen, ha egy tapasztalás az objektívnek nevezett hatókörnyezet, tehát a társadalom nagyobb csoportja számára különös, az valószínűleg objektív változás, amíg ha csak egyes egyén éli meg az egyébként általános szituációt másképp, az már kizárólag a szubjektum felségterülete. Így az első esetben elképzelhető akár a minta megváltozása, átalakulása az eltérés okán, sőt akár lehet egy új séma létrejö-

---

¹⁷ KERESZTY 2005, 40. o.

vetelének első állomása is, amíg a második esetben ez valószínűtlen. Természetesen a minták kialakulására számtalan dolog bír hatással, ilyen az életkor, intelligencia, makro-, és mikrokörnyezet, stb.

Ha a veszélyszituációra akarjuk ezt lefordítani, akkor kijelenthetjük, hogy vannak alapvető társadalmi konvenciók, amelyek helyesnek vagy épp veszélyesnek minősítenek egyes mintákat, s az ember, mint a közösség része általában ezeket magáévá teszi és befogadja. Így keletkezik az objektív társadalmi sablon, amelyet etalonként tárolnak a társadalom tagjai. Fuchs, idézve Thomas 1928-ból származó elméletét,¹⁸ a szituáció fogalmának meghatározás során értékeli hasonlóan az individuum és a társadalmi konvenciók viszonyát. Ezen a véleményen van Theodorson, aki szociálpszichológiai folyamatnak véli az egyén szerint kívánatos viselkedésminta feltérképezésének folyamatát, amelyre jelentős hatás gyakorol az életkörnyezet normavilága.¹⁹ Fontos megjegyezni, hogy a minta-megállapítás, a kialakulás első fázisa független, külső megfigyelésen kell vagy kellene, hogy alapuljon, mert a helyzetet érzelemmentesen kell megítélni. Hogy valósulhat ez meg? Konkrétan sehogy, a modell keletkezése sok egyéni élethelyzet elegye, összemosódása, melyből hosszabb-rövidebb idő alatt általános, letisztult megállapítások keletkeznek az olyan és hasonló szituációkra, amelyek már ettől a megtisztulási folyamattól válnak érzelemmentessé. Tehát ismét megállapíthatjuk, hogy a folyamatelmélet a konvenciók kialakulására is kifejezetten igaz.

Apropó folyamatelmélet, nem szabad szó nélkül elmennünk a társadalom öngerendáló tulajdonsága mellett, amely a veszélyeztetés kérdésében kifejezetten feltűnő. Ahogy Lianos és Douglas írja „*A veszélyeztetés fogalmának bevezetése hasznos annak megjelenítésére, hogy a fenyegetettségre való érzékenység kulturális eszközökkel épül ki. A veszélyes társadalom tudatosítása mindegy körfolyamatként növeli a veszélyes anyagi világ tudatosodását.*”²⁰ Tehát minél inkább tudatosodik az emberben a környezetében lévő veszélyek jelenléte, annál inkább tartja alappal vagy alaptalanul veszélyesnek a világot. Prekonceptió keletkezik, amely hatást gyakorol a társadalomra. A megnövekedett biztonság és a megnövekedett veszélytudat kölcsönösen feltételezik és erősítik egymást.

S most vizsgáljuk meg a másik irányt is, a veszély relativitását. Miért vitatható ez egy vészhelyzet megítélésében? Ahogy Békés Imre²¹ és Lianos²² is kifejtette, a

¹⁸ IRK 1983, 520. o. (FUCHS 1973, 125., 691.o.)

¹⁹ Uo. 523. (THEODORSON – THEODORSON 1969, 105. o.)

²⁰ LIANOS – DOUGLAS 2002-2003, 43. o.

²¹ BÉKÉS 1974, 168-169. o.

²² Uo. 43.

technikai fejlődés új kihívások elé állítja a jogalkotást, hiszen új technológiák jelennek meg, amelyek újabb veszélyforrásokat hordoznak magukban, és ezzel párhuzamosan, a hétköznapiasodás csökkenti a régebbiek kockázatát, esetlegesen megszünteti azt.

Mindemellett a fejlődés új objektív veszélymintákat hoz létre, amelyekhez akkor kapcsolódik az egyéni megítélés, amikor az egyénnel kölcsönhatásba kerülnek. Hiszen az ember mindig önmagához képest él meg szituációkat. Egy példával szemléltetve, azt mondom, az ejtőernyőzés veszélyes tevékenység. Az ember, aki már 6000 alkalommal ugrott ki egy, egyébként jól működő repülőgépből, már nem biztos, sőt valószínűleg már nem veszélyként éli meg a helyzetet, sokkal inkább élményként, függetlenül attól, hogy minden ugrógépben ki van írva: „*ép ember, ép gépből, ép ésszel nem ugrik ki...*”. Ez a figyelmeztetés azt egyértelműsíti, hogy ők maguk is tisztában vannak a cselekedetük objektív veszélyességével. Másik oldalról megközelítve ugyanerre az eredményre juthatunk, például egy gyermek esetében, aki átszalad az úttesten. Attól, hogy a tudata még nem fogja át azt, hogy ez a cselekvés kockázatot hordoz, attól még ez komoly rizikó. E két példa tökéletesen alkalmas annak szemléltetésére, hogy a tudattartalomtól függetlenül létezik objektív veszélyhelyzet, hiszen az első esetben tudja, de számára elenyészik, míg a másikon fel sem fogja a létezését. Tehát úgy fogalmazom meg, hogy válhat szubjektívvá a veszély büntetőjogilag releváns módon is, de csak azután, ha a veszélyszituáció objektív módon létező és meghatározott. A veszélyérzet nem más, mint az objektív változás leképeződése a szubjektumra, így az előbbi a veszély minimum feltétele, illetve a jogalkotás alapja, az utóbbi pedig a veszély maximuma, s mérlegelési kérdés, amely a bíróság hatáskörébe tartozik.

Létező vagy kialakult veszély? Nagyon érdekes kérdés, hogy egy veszélyszituáció képes-e kialakulni, vagy már eleve, a mindennapi élet szokásos tevékenységéből következőleg létező helyzet, és csupán annyira távoli, hogy annak konkretizálódásával nem szükséges számolni. A cikk elején, a fogalom meghatározásnál már sugalltam az általam preferált nézetet azzal, hogy a veszély statikájaként említetem annak társadalmilag elfogadott létét, illetve állapotát, így én a létezés mellett foglalom állást. Sajnos jelen mű keretei nem teszik lehetővé e kérdés bővebb boncolgatását, de a kutatásomban bizonyosan választ fogok keresni erre a kérdésre.

Rátérve az írásom utolsó részére a veszély mérhetőségéről szólok pár mondatban. Mérhető-e egyáltalán a veszély, létezik-e olyan módszer, ami alkalmas a veszély mértékének megállapítására? Nagyon nehéz a kérdés, úgy vélem, hogy inkább behatárolható a mértéke, mint számítható. Ismét Angyal Pál 1942-ben született munkáját idézve „*a veszély mindig lehetőség, nem szükségképpeniség és nem*

ténylegesség".²³ A veszély mibenléte abban rejlik, hogy magában hordozza a lehetőségét egy hátrányos következmény megvalósulásának. Ezen az elven elindulva, és a korábban már említett folyamatelméletet használva, arra a megállapításra jutunk, hogy a lehetőség konkretizálódását a mellette és az ellene ható érvek összessége határozza meg. Ezzel még nem találtuk fel a spanyolviaszt, hiszen a meghatározás nehézsége éppen az egymást erősítő, illetve kioltó hatások számából, konkrétságából, intenzitásából és erejéből fakad.

Az első feladat az alapállapot meghatározása, azután ezen jellemzőket egyesével definiálni, értékelni szükséges, majd összességében kell vizsgálni őket, egymásra hatás, időbeli pozíció, koncentrátság és még jó néhány tényező alapján. Fontos hangsúlyozni, hogy jelen elmélet alkalmas lehet mind egy általános és tárgyilagos vészhelyzet kockázati szintjének megállapítására, illetve alkalmas egy térben, időben meghatározott, személyre koncentrált veszélyszituáció stádiumának megállapítására.

Az első eset csak az objektív elemeket veszi számba, hiszen a büntetőjogi jogalkotás szempontjából az objektív veszélyhelyzet a releváns kérdés, amíg a második eset az előbbieket mellett számol a specifikus szubjektív körülményekkel, amely a jogalkalmazás mérlegelési körébe tartozik. Angyal Pál nyomdokaiban járva az értékelésben látom a problémát, hiszen ha a matematikai módszerek, például a valószínűség számítás, valamilyen választ tudna is adni a bekövetkezés valószínűségének mértékére, ami önmagában is érdekes kérdés, annak jogi értékelése és mérlegelése komoly dilemmát okoz. S nem a szélsőértékek esetében, hanem a középértékek jogi megítélésében. A fentiekből következőleg megállapítható, hogy a veszély mértékének megállapítása korántsem tartozik az egyszerű feladatok közé, további kutatásokat igényel.

Összességében úgy gondolom, hogy fontos és szükséges a veszély ontológiájával foglalkozni, mert a létezésének elismerése, elemzése nélkül parttalan lenne minden definiálási kísérlet, s legalább annyira lényeges a veszély társadalmi kontextusát is vizsgálni, hiszen a társadalom reakciója ad visszajelzéseket, s ezáltal instrukciókat a jogalkotás számára.

Felhasznált irodalom

ANGYAL Pál: A veszélyfogalom a büntetőjogban. Értekezések a filozófia és társadalomtudomány köréből, MTA, Budapest, 1942/10.

---

²³ ANGYAL 1942, 4. o.

BALOGH Ágnes: A veszély fogalmának értelmezése a büntetőjogban. Rendészeti Szemle 2007/9.

BELOVICS Ervin – BÉKÉS Imre – BUSCH Béla – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál – TÓTH Mihály: Büntetőjog – Általános rész. HVG-ORAC, Budapest, 2003

BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: Büntetőjog. Különös rész. HCG-ORAC, Budapest, 2005

BÉKÉS Imre: Gondatlanság a büntetőjogban. KJK, Budapest, 1974

FUCHS, W. – KLIMA, R. – LAUTMANN, R. – RAMMSTEDT, O. – WIENOLD, H. (szerk.): Lexikon zur Soziologie. Westdeutscher Verlag, Opladen, 1973

FÜLÖP Ágnes – FÜLÖP Natasa: Sebesség és veszélyeztetés a közutakon, Rendészeti Szemle 2008/2.

IRK Ferenc: Szituáció – veszélyszituáció – bűncselekmény-szituáció. Jogtudományi Közlöny 1983/8.

KÁDÁR Miklós – KÁLMÁN György: A büntetőjog általános tanai. KJK, Budapest, 1966

Kereszty Béla: A magyar közlekedési büntetőjog kézikönyve. Budapest, 2005

LIANOS, Michalis – DOUGLAS, Mary: Veszélyeztetés és deviancia vége: az intézményi környezet. Belügyi Szemle, Külföldi Figyelő 2002-2003

SZÉKELY János: Az élet (testi épség, egészség) veszélyeztetése a büntetőjogban. Magyar Jog 1978/9.

THEODORSON, G. A. – THEODORSON A. G.: A modern dictionary of sociology. Thomas Y. Crowell Company, New York, 1969

VARKALA – WARKALLO W.: Jog és veszély. Budapest, 1942